Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1775

1239

ԿՏԱԿԱԳԻՐ

ՍՐԲՈՒՀԻՈՅ ՄԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՆՇԱՆԵԱՆ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆՑ

ՎԱՍՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ ԱՂՋԿԱՆՑ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԽԱՍԳԻՒՂ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Ուզուն Չարշիի գլուխ Շէրիֆ-փաշա խան
վերի յարկ թիւ 13

— 1876 —

ԿՏԱԿԱԳԻՐ

ՍՐԲՈՒՀՒՈՅ ՄԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՆՇԱՆԵԱՆ ԳԱԼՖԱՅԵԱՆՑ

ՎԱՍՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ ԱՂՋԿԱՆՑ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԽԱՍԳԻՒՂ

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Ուզուն Չարշըի գլուխ Շէրիֆ-փաշա խան

վերի յարկ թիւ 13

ՅԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱԿԱԼԻՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

Եւ՝ Սրբուհի մայրապետ Նշանեան Գալֆա-
եանց, Հայկազն Լուսաւորչակրօն, ծնեալ
'ի Քարթալ գեղջ մերձ 'ի Կոստանդնուպօլիս,
1822, առողջ մտօք և յօժար կամօք գամ այս-
օր՝ 'ի նաւակատիս փառաւոր տօնի անզուգական
ազգասիրայ Սրբոյ Վարդանանց 1876 Փետրվար
12/24, կարգադրել և գրել զայս Կտակ, որով
Լուսաւորչական Սուրբ Աթոռոյն հարազատ սի-
րելի Աղջիս ընդհանրութեան նուիրեմ որբ և
անտէրունչ աղջիկ տղայոց պատսպարան և կըր-
թարան Որբանոցն՝ զոր յաջողեցայ հիմնել 'ի
Կոստանդնուպօլիս յամի 1866, և օժտել և բա-
րակարգել, անհուն ողորմութեամբն Աստուծոյ,
և շնորհիւ Վեհափառ Սպտ-իւլ-Ազիզ Կայսեր
Օսմանեան, և սատարօք և նուիրօք բարերա-
բայ ազգայնոց և օտարաց։

Ա. ՏՈՒՆ ՈՐԲՈՅ

Այս տուն որբոց՝ զոր Տաքէսեան բարեյի-
շատակ դերդաստանէն գնեցի լինն հարիւր յիսուն

օսմանեան ոսկիի, Կոստանդնուպոլսոյ Խասգիւղ արուարձանի Պ.պտիւլ Ալլամ Թաղի Թիւրպէ փողոցի մէջ վեց թուահամարաւ կառուցեալ է փայտաշէն, ունելով երկոտասան սենեակ և սրահ, և մէկ քարաշէն բաղանիք և շրջապատեալ պարտիզօք, ուր աղբիւր մի հաստատեալ 'ի Տաքէսեան Տաքէս ամիրայէ՝ անոյշ և հոսանուտ ջուր մատակարարէ մշտնջենապէս։

Այն տան և պարտէզին գեղին՝ չորս հազար հինգ հարիւր օսմանեան կանգուն տարածութեամբ, Սուլթան Պէյազիտի վաքֆէն է, որմէ առնուած է երկու կոտոր կալուածագիր սէնէք, որոց օրինակներն 'ի հայ դրոշմեալ կը յաբեմ կոտակագրոյս։

Այն կալուածագրերն յայտ առնեն թէ Որբանոցն՝ Երամեան առաքինասէր Էպրու տիկնոջ անուան ֆէրաղ եղած արձանագրուած է։ Սակայն կալուածագրերն խիստ բով են. և աւանդապահ Տիկինն վաւերական մուրհակ տուած է՝ որբանոցն իր ստացուածք չը լինելուն 'ի հաստատութիւն, ինչպէս կը ցուցընէ օրինակը որ 'ի վերջ կոտակագրոյս։

Իսկ անոյշ և մշտահոս ջուրը՝ որ Խասգիւղ Կէլկէլեանց մեծ տան առջևի անչէն գետնին ներքևէն բղխելով, ստորերկրեայ ճանրով կուգայ մինչև Որբանոց, սեպհականութիւն է Որբանոցս։ սակայն իր երկու կոտոր սենեակներն որ ջրաբաշխ պաշտօնէութեան կողմէն առնուած են, տան նախկին տէր Տաքէսեան Դանիէլ աղային անուան արձանագրեալ կը մնան, և սա ինքնագիր վաւերական մուրհակաւ հաստատած է նոյն ջուրին Որբանոցի սեպհականութիւն լինելն։ և այս սենեակներուն և մուրհակի օրինակներն կը տակիս կցելով հաղորդեմ Աղգիս։

Զ. ԱՄԱՐԱՆՈՑ ՈՐԲՈՑ

Այս ամարանոց միայարկ շէնք մ'է քարուկիր, հինգ սենեակով և սրահով. զոր Բարթալ դեղի Պաղիր եոլ փողոցի մէջ կառուցանել յաջողեցայ, և որբ տղէկանց սեպհականելով, յանուն սուրբ կուսին Մարիամու, Պաշտպանի Որբանոցիս, Մարիամ պիկրի Յովակիմ անուան ֆէրաղ ընել տուի։ Տե՛ս ասոր ալ երկու կոտոր սենեակներուն օրինակներն 'ի վերջ կոտակագրոյս։

Այն ամարանոցի գետինը՝ նուէր է աղնուաշուք Ուսուլ Տիկնոջ Փիշմիշեան, և վաճառական Խաչիկ աղայի Ղազարոսեան։

Իսկ շինութեանը մասնաւոր նպաստ և մեծ խնամք ըրած է Ճարտարապետ Նիկողոս էֆէնտի Յովասափեան։

Գ· ԿԱԼՈՒԱԾՔ ՈՐԲՈՑ

Որբոց կալուածներն առ այժմ երկու են ։

Մէկն է կրպակ մը (մաղազա), Ղալաթիա Թօմպաճէ փողոցի մէջ, թիւ մէկ, զոր հանգանակութեամբ ազգայնոց յաջողեցայ գնել երեք հարիւր օսմանեան ոսկւոյ, և Որբանոցիս կալուած սեփհականեցի ։ Սորա միւլք և կէտիկ Քախամաճեան Վսեմաշուք Յարութիւն էֆէնտիի անուանն արձանագրեալ են. և երկու կըտոր սէնէտներուն օրինակներն և աւանդապահի մուրհակի օրինակն կտակագրոյս վերջը կը հրատարակեմ ։ Այն կրպակ առ այժմ երեք հազար ղուրուշ տարեկան հասոյթ կը բերէ Որբանոցիս ։

Երկրորդն է՝ կրպակ մը (խանութ) Քարաչէն Կոստանդնուպոլիս Վալիտէ խանի մէջ, վաթսուն և հինգ թուահամարաւ, զոր Քախամաճեան Մաքրիկ և Աննիկ տիկնայք նուիրած են Որբանոցիս. և թէպէտ կալուածոյս երեք կտոր սէնէտներն բարեպաշտուհի նուիրատուաց անուամբ փէրաղ եղած կը մնան, սակայն սոքա իբր աւանդապահ մուրհակ տուած են նոյն կըրպակի Որբանոցիս սեփհականութիւն լինելուն. որոյ օրինակն, ինչպէս նաև սէնէտներուն օրինակներն տե՛ս 'ի վերջ կտակագրոյս ։ Այն կըրպակ առ այժմ հազար երեք հարիւր ղրուշ տարեկան հասոյթ կը բերէ Որբանոցիս ։

Դ· ԳԱՆՁ ՈՐԲՈՑ

Որբանոցս ունի առ այժմ, Ա. Հարիւր քօնսօլիտէ օսմանեան. նուէր Քարակէօզեան Երմոնիկ տիկնոջ. որ թէպէտ իր քով պահած է քօնսօլիտները, սակայն ամէն տարի Որբանոցիս կը վճարէ տարեկան շահը ։

Բ. Հարիւր քօնսօլիտէ օսմանեան, նուէր Մարիամ տիկնոջ Եաղըճեան, որ ինձ յանձնած է քօնսօլիտները ։

Գ. Մէկ Ռումէլիի երկաթուղւոյ բաժնետոմս. թիւ՝ ինն հարիւր եօթանասուն և ութ հազար երեք հարիւր իննսուն և չորս ։

Դ. Մէկ Պուքրէշ քաղաքի փոխառութեան տոմսակ. թիւ՝ տասներկու, կարգ՝ երկու հազար ինն հարիւր իննսուն և եօթն ։

Ե· ԹՈՇԱԿ ՈՐԲՈՑ

Որբանոցս ունի օրական տասն և հինգ օխա հաց և եօթն ու կէս օխա միս՝ թոշակ, զոր իմ և որբոցս աղերսագրերն ընդունելով Վեհափառ Կայսրն Աբտ-իւլ-Ազիզ շնորհեց մշտնջենապէս 1870 Մայիս 2ին, և զոր վայելեն որբուհիքս հանապազօր ։ Տե՛ս այն թոշակի պաշտօնական վկայագրին օրինակն 'ի վերջ կտակագրոյս ։

Ե. ԿԱՐԳ ԵՒ ԿԱՆՈՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

Յօդ. 1 — Որբանոցը՝ Սուրբ Էջմիածնի ամենայն Հայոց Հայրապետութեան հովանաւորութեանը տակ գտնուող Հայկազեան որբ և անտէրունչ աղջիկ տղայոց Պատսպարան և Կրթարան հաստատուած է, և կը յանձանձի Որբասէր ընկերուհեաց ձեռօք, ընդ վերատեսչութեամբ Որբանոցի Մօր ։

Յօդ. 2— Որբանոցի գոյից և հասից տէր են և անոր խնամքը վայելելու իրաւունք ունին այն որբերը միայն՝ որ անդ ընդունուած են և պատսպարուած ։ Ասոնք կը կորուսնեն այն իրաւունքը· երբ Որբանոցէն կըզատուին՝ ամուսնութեամբ կամ այլում որդեգրութեամբ և կամ այլուր պաշտօնակալութեամբ ։

Յօդ. 3. — Նոյնպէս Որբանոցի գոյից և հասից տէր են որբերուն հետ՝ այն Որբասէր ընկերուհիք՝ որ զիրենք անոր յանձանձանաց նուիրած են, և ծրիաբար կաշխատին որոց խնամակալութեան թէ՛ յՈրբանոցի անդ և թէ՛ Վերատեսուչ Մօր յանձնարարութեամբ՝ անկէ դուրս տեղ ։ Ասոնք ալ կը զրկուին այն իրաւունքէն երբ կարտաքսուին և կամ կամովին կը զատուին որբասիրաց ընկերութենէն ։

Յօդ. 4 — Որբասիրաց ընկերութիւնը կը բաղկանայ Որբասէր ընկերուհիներէ, որ Քոյր կը կոչուին, և որոց գլուխ է Որբանոցի Մայրը ։

Յօդ. 5 — Որբասէր ընկեր և քոյր կ՚ընդունուին այն ամեն օրիորդք և այրի տիկնայք՝ որ յօժարամիտ ինքզինքնին կը նուիրեն որոց ծրիապէս խնամակալութեան, և կու խոստեն կատարեալ հնազանդութիւն կարգաց և կանոնաց Որբանոցի ։

Յօդ. 6 — Որբասէր ընկերուհի կընդունուին նաև յՈրբանոցի պատսպարեալ որբերէն անոնք՝ որ հասակաւ քսան տարին լրացուցած և կրթութիւննին յառաջ տարած ըլլալով, իրենց վարքով և բարքով արժանաւոր կը հանդիսանան Որբասէր ընկերուհեաց կարգն անցնելու՝ առաջի վերատեսուչ Մօր և իւր Խորհրդականաց ։ Ասոնք այն վայրկեանէն որոց դասէն կելնեն և Քոյր անունը կառնուն, և միևնոյն ուխտ կընեն և միևնոյն պաշտօն և պարտաւորութիւն կ՚ըստանձնեն՝ ինչ որ դրսէն ընդունուած Քոյրերը ։

Յօդ. 7 — Որբասէր քորք ազատ են իրենց ուխտը փոխել և ընկերութեան անդամակցութենէ բաժնուիլ, երբ և կամին. բաւական է որ գէթ ամիս մը առաջ իրենց դիտաւորութիւնը գրով յայտնեն Որբանոցի Մօր ։ Իսկ եթէ այս պայմանէն զանց առնեն, և զանխլաբար կամ

կամայականապէս ձգեն երթան Որբանոցէն, այնպիսիք արտաքսեալ կը համարուին Ընկերութենէն, և այնպէս կը հրատարակուին վերատեսուչ Մօր կողմէն :

Յօդ. 8 — Այն ընկերուհիք որ իրենց ուխտը դրժելով անհնազանդութիւն կընեն կարգաց և կանոնաց Որբանոցի, երկիցս և երիցս խրատուելէն ետքը եթէ յուղղութիւն չի գան, ինչպէս նաև անոնք որ անկարգութեամբ կը վարուին, Հաստատութեան պատուոյն արատ կը բերեն և յետ յորդորանաց չեն զգաստանար, Որբասիրաց ընկերութենէն կարտաքսուին՝ Մօր և իւր Խորհրդականաց որոշմամբ :

Յօդ. 9 — Որբանոցի Մայրը գլուխ է Որբասիրաց ընկերութեան, Մայր որբոց և Վերատեսուչ Որբանոցի :

Յօդ. 10 — Որբանոցի Մօր պաշտօնը ցկեանս կը տևէ, նաև եթէ հիւանդութեան կամ ծերութեան պատճառաւ անկարող ըլլայ իր պաշտօնը վարելու : Այնպիսի պարագայից մէջ ընկերուհեաց Ընդհանուր Ժողովոյ առաջարկութեամբ և պատրիարքական ընտրութեամբ Տեղակալ մը կորոշուի ընկերուհեաց մէջէն, և նա կը վարէ Մօր պաշտօնը յանուն նորա և մինչև ցմահ նորին :

Յօդ. 11 — Սակայն եթէ Որբանոցի Մայրը անհաւատարիմ գտնուի իր կոչման և ուխտին, և վարքով կամ գործով քաղաքապէս կամ նիւթապէս վնաս պատճառէ Որբանոցի, ամբաստանութեան ներքև կընկնի :

Ամբաստանութիւնը Որբանոցի խնամակալնահօր միջոցաւ առ Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ կուղղուի, և անոր միջոցաւ կը քննուի. և եթէ ամբաստանեալն ինքզինք չկրնայ արդարացնել, և միանգամ և երկիցս խրատուելէն ետքը՝ դարձեալ յուղղութիւն չի գայ, պաշտօնէն կը ձգուի Պատրիարքի ձեռօք :

Յօդ. 12 — Որ և է պատճառաւ Որբանոցի Մօր տեղը թափուր մնացած ժամանակ՝ Խորհրդական երեք ընկերուհիք անոր պաշտօնը առժամանակեայ ձեռք կառնուն. և յաջորդին ընտրութեան համար վաղվաղակի Ընդհ. Ժողով կը կազմեն Որբասէր ընկերուհիներէն : Այս Ժողովի գործողութիւնք վաւերական համարուելու համար պէտք է անդ ներկայ գտնուին Որբասէր քոյրերուն մեծագոյն մասն, առ նուազն կէսէն մէկ աւելին : Որբանոցի խնամակալնահայրը նախագահ կը բազմի այն գումարման, ուր նախ Որբանոցի Հիմնադրին կտակը հրապարակաւ կը կարդացուի, և ապա իւրաքանչիւր ընկերուհի առանձինն քուէթղթի մը վրայ գաղտնապէս կը

գրէ Որբանոցի Մօր պաշտօնին ըստ իւր խղճի ա-
ժենէն արժանաւոր ընկերուհւոյ անունը. և քուէն
ծալելով կը ձգէ քուէտուփին մէջ՝ որ կանխաւ
պարապ բլրոյն հրապարակաւ ստուգուած և
կնքուած մնայ անդ՝ առաջի նախագահ քահանա-
յի։ Քուէարկութիւնը լմննալէն ետքը քուէհա-
մար կը ելլայ յատենի ժողովոյ, և ցուցակի մը
մէջ կարձանագրուին բոլոր քուէ առնող ընկե-
րուհւոյ անունները, քուէից առաւելութեան
կարգաւ։ Այս ցուցակը կստորագրեն բոլոր ժո-
ղովականք և նախագահ քահանայն. ինչպէս
նաև քուէարկութեան բոլոր գործողութեանց
ստենագրութիւնը. և նախագահ քահանայն
զանոնք կը ներկայացունէ Կոստանդնուպօլսոյ
Պատրիարքին։ Պատրիարքը յիշեալ ներկայաց-
ման ցուցակէն իւրաքանչիւր ընկերուհւոյ իր ըն-
կերաց քով ունեցած վարկն և վստահութեան
աստիճանն հասկնալով, և քուէ ստացող քոյրե-
րուն ամէն մէկին արժանիքն առանձինն ստու-
գելով, վերջապէս երեք աւուր մէջ կընտ-
րէ, առաւելագոյն քուէ ստացողաց մէ-
ջէն ամենէն արժանաւորը, Մայր Որբոց և Ղե-
բատեսուչ Որբանոցի, և կոնդակաւ կը ծանու-
ցանէ ղընտրութիւն նորա որբասէր ընկերուհ-
ւոյ և ընդհանուր Աղգին։

Յօդ. 13. — Որբանոցի նորընտիր Մայրը

իր պաշտօնն սկսելէն առաջ՝ յատենի ժողովոյ
ընկերուհւոյ հանդիսաւոր ուխտ կընէ հաւատա-
րիմ մնալ իր կոչման, Մայր ճշմարիտ ըլլալ
որբոց, անոնց իրաւանց պահպանութեան պատ-
կառ կալ, և Որբանոցի կանոնաց ճշդիւ գոր-
ծադրութեան հսկելով, իր վարուք և բարուք
օրինակ բարի հանդիսանալ ամենուն։

Յօդ. 14 — Որբանոցի մօր պաշտօնն է Որ-
բանոցի վերատեսչութիւնը։ Նա կընդունի Որ-
բասէր ընկերութեան անդամ ըլլալ փափաքող
քոյրերը, և անոնց ամեն մէկուն պաշտօնն ու
պարտաւորութիւնները կը սահմանէ։

Նա կընդունի յՈրբանոց պատսպարիլ ուզող
որբերը, և անոնց խնամատարութեան և դաս-
տիարակութեան համար պէտք եղած պաշտօնա-
կալները կընտրէ և վարձքերնին կը սահմանէ։

Յօդ. 15 — Որբանոցի բոլոր հաստատ և
նուէրք Մօր ձեռքը կը յանձնուին, և նա կը հր-
տասայէ ամեն ծախսուց համար պէտք եղած ելքը։

Յօդ. 16 — Մայրը կը հսկէ Որբասէր ընկե-
րուհւոյ իրաքանչիւրում պաշտօնի ըստ օրինի կա-
տարմանն։ Պակասութեան մէջ գտնուողները կը խր-
ատէ, և յետ երկիցս և երիցս յորդորանաց ան-
ուղղայ գտնուողները կարտաքսէ ընկերութենէն։

Յօդ. 17 — Մայրը խնամք կը տանի և կը
հսկէ պատսպարեալ որբոց դաստիարակութեան,

և ուսմանց և ձեռագործական արուեստից մէջ յառաջադէմ զարգացման հոգ կը տանի. և ամեն մէկուն ապագայն յարգարելով, ամուսնութեամբ կամ այլում Որդեգրութեամբ կամ պաշտօնակալութեամբ և կամ Որբասէր ընկերուհեայ կարգն անցուցանելով, որբոց դասը հետզհետէ թեթևցնելու, և նորեկ որբոց տեղ պատրաստելու ջանք կընէ։

Յօդ. 18 — Մայրը իր պաշտօնն դիւրութեամբ կատարելու համար Որբասէր ընկերուհեայ մէջէն երեք անձինք կընտրէ իրեն խորհրդակից օգնական, և անոնց հետ միկտեղ Որբանոցի Վարչական խորհուրդ կազմելով՝ ամենայն ինչ խորհրդակցութեամբ կը տնօրինէ։ Այն երեք ընկերուհիք Մօր խորհրդակից-օգնականութիւն ընելէ զատ, մասնաւոր պաշտօն կը վարեն. մէկը Մօր փոխանորդութիւն ընելով անոր բացակայութեան ժամանակ. երկրորդը՝ դանձապետութիւն Որբանոցի, և երրորդը՝ գրագրութիւն Որբանոցի վարչութեան։ Այսոնց ամենուն պաշտօնը երկու տարի կը տևէ, սակայն վերընտրելի են, և միշտ աղատ պաշտօնէ հրաժարելու։

Յօդ. 19 — Մայրը ամեն տարեգլուխ որբանոցի հաշիւները Վարչական խորհրդով կարգադրելով, թէ՛ անցեալին հաշուեցոյցը, և թէ նոր տարւոյ ծախուց հաշուեկշիռը կը պատրաստէ, և բացատրիչ տեղեկագրով մը հանդերձ կուղղէ առ Պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ։

Յօդ. 20 — Մայրը յիշեալ հաշուեկշռոյն վրայ Պատրիարքի կողմէն ընդունած հրամանին համեմատ Որբանոցի տարեկան ծախքը կը հոգայ Հաստատութեան հասոյց չափովը որբեր խնամելու պայմանաւ, բայէն պարտք ընելէ կը զգուշանայ և օր աւուր Որբանոցի հասոյթն առատացնելու ամեն ջանք 'ի գործ կը դնէ։

Յօդ. 21 — Եթէ հարկը պահանջէ որ Որբանոցը տարուան մէջ հաշուեկշռոյն նախատեսութենէն վրիպած արտաքոյ կարգի ծախք մը ընել պարտաւորի, Մայրը Վարչական խորհրդոյ որոշմամբ ունի իշխանութիւն նոյն ծախքը տնօրինել, եթէ երկու հազար դրուշէն աւելի չէ։ Իսկ այն գումարէն աւելի ծախուց համար Մայրը պարտաւոր է մասնաւոր տեղեկագրով հրաման խնդրել Պատրիարքէն։

Յօդ. 22 — Որբանոցի չէնքին և կալուածոյ ամենայն տարեկան ծախքերն ընչից և կարասեաց մանրամասն ցուցակը ընդհանուր Տումարի մը մէջ կարձանագրուի։ Այն տումարը՝ հանդերձ կալուածոյ և պաշտօնական գրով (տէնէթ, հէոմէթ, ֆիլրման, և ն.) տրիկեղ մը մէջ կը փակուի. և բանալին Մօր քով, բայց

կղպանքի վրայ խորհրդականաց կնքովը կը կնքուի։

Յօդ. 23 — Որբանոց պատսպարեալ որբուհիք Որբանոցի մէջ կը դաստիարակուին և կուսանին, —

Ա. Հայերէն ընթերցանութիւն, գիր և քերականութիւն.

Բ. Քրիստոնէական վարդապետութիւն.

Գ. Պատմութիւն — Սրբազան, Ազգային և Արտաքին.

Դ. Համարողութիւն — Թուաբանութիւն և Երկրաչափական մանր գիտելիք։

Ե. Գեղագրութիւն, Գծագրութիւն և Նկարչութեան վարժութիւն.

Զ. Աշխարհագրութիւն.

Է. Երգեցողութիւն — Եկեղեցական և Ազգային.

Ը. Ձեռագործական արուեստք։

Յօդ. 24. — Վերոյիշեալ ուսմունք և արուեստք անհրաժեշտ ուսանելիք են բոլոր որբոց։ Իսկ զարգացելոց՝ օտար լեզու և դաշնակ ալ կրնայ դաս տրուիլ, եթէ Որբանոցի հասքը բաւեն անոնց ծախքն ալ հոգալու։

Յօդ. 25 — Որբանոց վարժարանը պատսպարեալ որբոց յատուկ է. դրսէն աշակերտ չընդունուիր ո՛չ գիշերօթիկ և ո՛չ ցերեկուանի համար։

Յօդ. 26 — Որբոց խնամատարութեան և դաստիարակութեան պէտք եղած բոլոր պաշտօնակալները՝ ինչպէս են Տնտես, Խոհարար, Լուացարար, Սպասուհի, Կառավարիչ, Դաստիարակ, Դասատու, ևայլն, Որբանէր ընկերուհեաց մէջէն կընտրուին։ Եւ եթէ անոնցմէ յարմար անձինք չը գտնուին, դրսէն ալ կրնան առնուիլ, բայց երբէք երիտասարդ մարդիկ չընտրուելու պայմանաւ, և կանայք նախադաս համարուելով միշտ արանց։ —

Ասոնք են աւասիկ տասնամեայ վաստակոյս արդիւնքը, զոր Տէր օրհնեց, և արժանի ըրաւ զիս այսօր նուիրել Լուսաւորչական Հայկազնեայց սիրելի Ազգիս ընդհանրութեան։

Խնդրեմ յԱստուծոյ շնորհել ինձ տակաւին վաստակել Որբանոցիս համար, որոյ յառաջադիմութեան նուիրած եմ կեանքս մինչև ցյետին վայրկեան։ Եւ խնդրեմ յԱզգէս որ յետ իմ մահուան՝ Որբանոցիս գոյութիւնն անխախտ պահելով, նախանձախնդիր ըլլայ անոր օր քան զօր պայծառանալուն։

Մասնաւորապէս սոյն Կտակս կամիմ և խնդրեմ որ

1. Որբանոցս երբէք ուրիշ որ և է Ազգա-

յին հաստատութեան հետ չը միացուի, այլ միշտ անկախ մնայ և ինքնուրոյն կառավարուի հաստատեալ կանոնաց համեմատ։

2. Որբանոցիս կալուածները, եկամուտները և հասոյթներն անկորուստ պահուին. և որ աւուր զարգանալուն ամեն ջանք 'ի գործ դրուի։ Եւ ամենայն ինչ յանուն Մարիամայ Յովակիմեան Պաշտպանի Որբանոցիս պաշտօնապէս արձանագրել տալով, որոյ ապրդայն ապահովելու մեծ խնամք տարուի։

3. Որբանոցիս Վարչութիւնը միշտ Որբասէր ընկերութեան ձեռքը մնայ. Մայր որբոց միշտ անոնց մէջէն ընտրուի։ Սակայն Աղգն հսկող ըլլայ Որբանոցի կանոնաւորապէս խնամարկութեան, և նախանձախնդիր՝ կանոնաց ճշդիւ գործադրութեան. որոյ ուսումնական և տնտեսական տրամադրութիւնք միայն ժամանակին ներդաշնակութեամբ կատարելագործուին, Որբասիրաց ընկերութեան և Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքին համահաճութեամբ. սակայն հիմունքն անխախտ մնան և սկզբունքն անխափան։

Հանեցի Տէր օրհնել Հաստատութեանս վաստակաւորները մինչև յվախճան ժամանակի. և տրդելու այն ամեն դիտաւորութեանց կատարումն՝ որ շարակամութեան կամ անխոհեմութեան տրդիւնք ըլլալով, կրնան հիմն 'ի վեր տապալել խղճալի որբոց միակ պատսպարան և կրթարան Որբանոցս, զոր Աստուածային կամաց, Աստուածածնի պաշտպանութեան և Աղգիս հսկողութեան յանձնելով կատարագրեմ։

12/24 Փետրվար 1876 ՍՐԲՈՒՀԻ ՄԱՅՐԱՊԵՏ
ՆՇԱՆ ԳԱԼՖԱԵԱՆՑ

Եւ. որ Վարդանանց Զօրավարաց։

Ստորագրեալքս յայտ առնեմք թէ այս ստորագրութիւնը Սրբուհի Մայրապետի Նշանեան Գալֆաեանց ձեռագիրն է, զոր յատենի Թաղական Խորհրդոյս ինքնայօժար դրաւ կոտակարգոյս ներքիւ, գիտելով քաջ սորին պարունակութիւնը, և բացարձակապէս յայտնելով նաև բանիւ բերանոյ թէ 1866 թուին Թաղիս մէջ հիմնած Որբանոցը, զոր տասնամեայ աշխատութեամբ յաջողեցաւ օժտել և բարեկարգել, յօժարութեամբ սրտի կը նուիրէ Լուսաւորչական Հայկազեան Աղգիս ընդհանրութեան, մնալով ինքն Մայր Որբոց և վերատեսուչ Որբանոցի մինչև յմահ։

Ի դիմաց Թաղական Խորհրդոյ
Վասն Ֆոնդապրի Ֆոնդապետ
Ց. ՍԻՒՆԿԻՒՃԵԱՆ Ս. ԱՐԱՊԵԱՆ
12 փետր. 1876 (կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)
Թաղ. Խորհրդարան
Ի Խաղիզ Կ. Պոլսոյ

Որբանոցին խնամակալապետ
ԳԷՈՐԳ ՔՀՆՑ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

1875

Հ. ՍՍՀ ՊՄԵՐԵՆԻ ԱՆՎԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Ազգային Վարչութեան Տնտեսական Խորհուրդը ներկայ Կոտակագիրս քննելով՝ օրինաւոր կը դատէ և կը վաւերացնէ զայն։

10 մարտ 1876 Ի գլխոյ Տնտես. Խորհրդոյ

Ատենադպիր Ատենապետ

Մ. ԱԼԻՖՍԱՆԵԱՆ Գ. ՍԷԼԻՄԻԷՃԵԱՆ

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս

Ներկայ Կոտակագիրս ըստ վկայութեան Ազգային Տնտեսական Խորհրդոյ օրինաւոր դատելով կը հաստատեմք, և կը վաւերացնեմք պաշտօնական կնիքք և ստորագրութիւնք որ ի սմին, և ասոր երեք օրինակներէն մին Դիւանատան Պատրիարքարանի, երկրորդը Խասգիւղի Թաղական Խորհրդոյ և երրորդ օրինակն կոտակարար Սրբուհի Մայրապետի յանձնուելու պայմանաւ. որոյ ի հաստատութիւն կոտորագրեմք և կը վաւերացնեմք կնքով Ազգային Պատրիարքարանիս յանթերի գործադրութիւն։

Պ. Կ. ՆԵՐՍԷՍ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

18 Մարտ 1876

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Կ. Պոլիս։

Շնորհակալութեամբ ընկալեալ Ազգային Երեսփոխանական Ժողովոյ՝ ի նիստ ԻԳ. ի 26 Մարտ 1876։

Ատենադպիր Ատենապետ

Մայր Դիւանի Մայր Դիւանի

Հ. Ս. ԱԼԱՖԱՆԵԱՆ Ս. ԱՍԼԱՆԵԱՆ